

S. p. 3189

M. ŚWIECHOWSKI.

L. 5604.

8M

RÓZBIÓR ZIEM W. KS. LITEWSKIEGO

NA MOCY TRAKTATÓW BRZESKICH
w R. 1918 .

TABLICE STATYSTYCZNE Z MAPKĄ .

815 str. 2

Rozbior ziem W. Ks. litewskiego na mocy traktatów breszkie w. r. 1918

Tablica I.

w świetle cyfr. (na podstawie rządowej statystyki województwa ziemjskiej)

Łącznie pruski (bez gubernii Suwalskiej)

grupa prawosławna

Odciska części obszaru polskiego	obszar w km ²	Opis Chł. w 1912	Polacy	% w stos. do chł. w 1912	grupa prawosławna		ditwini katyżcz. i inni prin. żydów		Biętarusimi pr. Rosjani Rosjanie					
					(Biętarus. Rusini, Poljanie)									
1/2 gubernii Wileńskiej. Pow. Wilno, Irbicki, dieńa i 1/2 Suwalskiej. półn. zach. części gubernii Grodzieńskiej. pow.: Grodno, Sochówka, Białystok, Bielsk i Wołkowysk	20.302	914.755	529.090	57,8	133.067	14,6	252.598	27,6	70.792	7,7		62.275	6,9	
razem	37.483	1.758.681	1.069.951	60,9	368.105	20,9	320.625	18,2	209.115	11,9	64.544	37	94.446	5,3
<u>Część obszaru białoruskiego</u>														
± 1/2 pow. Pruzany	1.390	50.663	14.084	27,8	36.579	72,2			32.080	63,3	3.109	6,2	1.390	2,7
<u>Obszar litewski (bez gubernii Suwalskiej)</u>														
Gubernia Kowieńska. pow.: Kowno, Wilkomier, Jerozolimski, poniewieski, Szawle, Jelskie.	40.260	1.567.956	118.569	7,6	162.165	10,3	1.237.232	82,1			1.957	0,1	160.205	10,2
wszystko razem:	79.133	3.377.300	1.202.594	35,6	566.840	16,8	1.607.857	47,5	241.195	7,1	69.610	2,1	256.044	7,6

- 1) Szczegółowe objaśnienia zobacz w Uwagach do tablic na 1^{ej} stronie.
- 2) W rzeczywistości w gubernii Kowieńskiej Polaków jest znacznie więcej. Na podstawie spisów 1897 r. porównawczych odpowiednio do norm 1/4 polskości przysięstek przez Młodszych w województwach w granicach rozpisanej statystyki wymienionej ilości Polaków w gubernii Kowieńskiej będzie wynosiła w r. 1912 — 227.972 czyli 14,5% w stos. do chł. w 1912.
- 3) ditwinów w tej części jest całkiem kilka tysięcy.

str. 3.
517

Pozostor ziem W. B. litewskiego na mocy traktatów breskich w r. 1918 w świetle cyfr.²⁾
(na podstawie rządowej statystyki wyborów ziemskich)

Tablica II.

Zabor rosyjski.

Określenie części obszaru polskiego	obszar km ²	AgroChmescyjan w r. 1912.	Polacy	% w stos. do Chmesci.	Grupa prawosł. (Białorusi, Rusini, Rosjanie)	litewski, lityskie i inni prócz Żydów	grupa prawosł. Białorusini pr.	prawosławni Rusini	prawosławni Rosjanie					
1/2 gubern. Wileńskiej: 1/2 pow. Jureckiemu, pow. Szamara, Szłajna, Wilejska;	21.679	821.380	492.810	60.0	267.764	32.6	60.806	74	248.974	30.3	18.790	2.3		
3 zach. pow. gubern. Mińskiej: p. Miński, Nowogródski, i 2/3 pow. Słucki	15.603	748.025	361.628	48.4	376.631	50.3	9.766	13	342.900	45.8	33.731	4.5		
razem	<u>37.282</u>	<u>1.569.405</u>	<u>854.438</u>	<u>54.4</u>	<u>644.395</u>	<u>41.1</u>	<u>70.572</u>	<u>4.5</u>	<u>591.874</u>	<u>37.7</u>	<u>52.521</u>	<u>3.4</u>		
<u>Obszary części białoruskiej</u>														
pas przejściowy: pow. Druja, Polock, Szepel - Borysów, Szumien, Bobrujski i 2/3 pow. Stomim;	48.794	1.767.545	452.583	30.8	948.737	64.6	66.225	4.5	882.870	60.2	2.042	0.1	63.925	4.3
Obszar wschodni: 5 połm. wsch. pow. gubern. Witebskiej i gubern. Mahylewskiej bez pow. Homel.	61.408	2.441.192	352.295	14.4	1.958.159	80.2	130.738	5.4	1.744.650	73.5			163.509	6.7
Część białoruska razem:	<u>110.202</u>	<u>3.908.737</u>	<u>804.878</u>	<u>20.6</u>	<u>2.906.896</u>	<u>74.4</u>	<u>196.963</u>	<u>5.0</u>	<u>2.677.420</u>	<u>68.5</u>	<u>2.042</u>	<u>0.05</u>	<u>227.434</u>	<u>5.8</u>
<u>Część litewska</u>														
Inflanckie polskie: pow. Dyneburg, Prėszpa, dwejn:	13.727	535.735	56.965	10.6	245.614	45.9	233.156	43.5	2.747	4.1			223.817	4.1
Razem cały zabór rosyjski	<u>161.211</u>	<u>6.012.877</u>	<u>1.715.281</u>	<u>28.5</u>	<u>3.746.905</u>	<u>63.2</u>	<u>500.691</u>	<u>8.3</u>	<u>3.291.091</u>	<u>54.7</u>	<u>2.042</u>	<u>0.03</u>	<u>503.772</u>	<u>8.2</u>

2) Wyjątkiemu zobacz w uwagach do tablic na str. 104.

*) Na podstawie spisu 1897, ię ogaramy. Aporozniamy to norm przyjętych dla polskości przez Maklarskiego i uzupełniamy w granicach rosyjskiej statystyki urzędniczej - Polacy w Inflantach w r. 1912 wynosili 108.531 czyli 20.3% w stos. do Chmesci. Ilość Litwinów również powinna być znacznie wyższa i połtany tyłk samych obliczeń przekrocza 300 tysięcy.

Rozkład ziem W. G. ditewskiego na mocy traktatów breskich w r. 1912, w świetle cyfr.²⁾
(na podstawie rachony statystyki ziemców ziemskich)

Tabela III.

Zabor ukraiński.

Część obszaru Polskiego.	Obszar w km ²	Ogół Chłopi. r. 1912	Polacy		grupa prawosł.		Inni prócz Żydów	grupa prawosławna						
					(Białorusi, Rusini, Poljanie)			Białorus. praw.	Rusini	Poljanie				
1/3 pow. Słuck	2.604	95.361	51.113	536	43.579	457	669	07	42.054	442	1.525	15		
<u>Podm. części obszarów białoruskiego</u>														
Część g. Grodzieńskiej: pow. Borei, Kobryń, 1/3 Drużan, 1/3 Janina	15.316	592.332	162.979	275	428.033	723	1.320	02	111.990	189	283.152	478	32.891	56
Podm. części gubern. Mińskiej: pow. Pincz, Mozyr, Rzeszawa	40.711	750.266	199.340	186	596.658	795	14268	19	576.736	768			19.922	27
Podm. części gubern. Mohylewskiej: pow. Homel	5.380	270.604	21.107	78	237.861	879	11.636	43	209.080	773			28.781	103
Razem cały zabor ukraiński	<u>64.011</u>	<u>1.708.563</u>	<u>374.539</u>	<u>219</u>	<u>1.306.131</u>	<u>764</u>	<u>27.893</u>	<u>17</u>	<u>939.860</u>	<u>850</u>	<u>283.152</u>	<u>165</u>	<u>83.119</u>	<u>49</u>

2) Zobacz uwagi do tabeli na str. 12

Rozbior ziem W. K. Litewskiego na mocy traktatów breskich w r. 1918
w świetle cyfr (na podstawie rządowej statystyki wyborów ziemskich)

Tablica IV

Podział zwartych i jednolitych obszarów narodowościowych

Obszar Polski.

Cały zwarty obszar polski na Litwie bez gub. Suwalskiej obejmuje:	obszar w km ²	ogółem w 1912	Polacy w % w 1912	grupa prawosł. (Białor. Rusini, Rojanie)	Litwini, dotychczas i inni pryncypali	Białorusini	Rusini	Rojanie
gub. Wileńska, 5 pow. zach. pow. g. Grodzieńskiej i 3 zach. pow. pow. gub. Mińskiej	77.369	3.423.447	1.975.502 57,7	1.056.079 30,8	391.866 11,5	843.043 24,6	64.544 1,9	148.492 4,3

Dobrze ten został podzielony w następujący sposób:

Do dyspozycji Prus, względnie pod hegemonią litewską, zostało oddane:

1/2 gub. Wileńskiej: pow. Wilno, Troki, dźw. ja. Świszczan; - oraz półn. zach. część gub. Grodzieńskiej: p. Grodno, Jocińka, Bielżyce, Bielżyce, Wołkowysk. Rarun	37.483	1.758.681	1.069.951 60,9	368.105 20,9	320.625 18,2	209.115 11,9	64.544 3,7	94.446 5,3
---	--------	-----------	----------------	--------------	--------------	--------------	------------	------------

Przy Racji zostało zostawione:

poł. wsch. połowa g. Wileńskiej: 1/2 pow. Świszczan pow. Szamotuł, Dźw. Wileńska i 3 pow. g. Mińskiej: Mińsk, Nowogródka i 1/2 Jurek	37.282	1.560.405	854.438 54,4	644.395 41,1	70.572 4,5	591.844 37,7		52.521 3,4
--	--------	-----------	--------------	--------------	------------	--------------	--	------------

Ukrainie przyznano:

= 1/3 pow. Jurek:	2.604	95.361	51.113 53,6	43.579 45,7	669 0,7	42.054 44,2		1.525 1,5
-------------------	-------	--------	-------------	-------------	---------	-------------	--	-----------

*) Szczegółowe objaśnienia zobacz w Uwagach do tablicy na 121 str.

Tabela V.

Przebieg ziem W. Ks. litewskiego na mocy traktatów breskich w r. 1918 w świetle cyfr (na podstawie raportowej statystyki wyborców ziemskich)

823

Porządek zwartych i jednolitych obszarów narodowościowych.

Obszar białoruski i litewski.

Jednolity obszar białoruski na Litwie obejmuje:

Obszar zachodni: pow. Brześć, Poleck, Wileń, Baranów, Szumsk, Bobrujsk, Pińsk, Stok, Pruzany, Stoni, Kobryń:

Obszar w km² Ogół. chrześc. r. 1912.

Polacy

% w stosunku do chrześc.

Grupa Prawna (Białorusi, Rus., Rosjanie)

Inni (przed Żydów)

Grupa prawna
białorus. praw. Rosjani
prawa roslawna
Rosjani
Rosjanie

Obszar wschodni: pow. Wileń, Wileń, Jeleń, Nowy Gródzie, pow. Międzyrzecz i pow. Przemyski gubernii Wileńskiej:

79.428 2.985.011

433.783 14.5

2.408.854 80.7

142.374 4.8

2.208.476 74.0

2.208.476 74.0

288.303 11.1

112.040 4.2

Razem:

173.000 5.572.602

1.142.388 20.5

4.206.027 75.5

224.187 4.0

3.607.306 64.7

288.303 5.2

310.418 5.6

Z całego tego obszaru

zostaje zostawiona przy Rosji **)

południowa część

110.202 3.908.737

204.878 20.6

2.906.896 74.4

196.963 5.0

2.677.420 68.5

2.042 0.05

227.434 5.5

zostaje oddana Ukrainie **)

południowa część

61.407 1.613.202

323.426 30.0

1.262.552 78.3

27.224 4.1

897.806 55.6

283.152 17.6

81.594 5.1

do rozporządzenia prus oddana

$\frac{1}{3}$ Pruzany

1.391 50.663

14.084 27.8

36.579 72.2

32.080 63.3

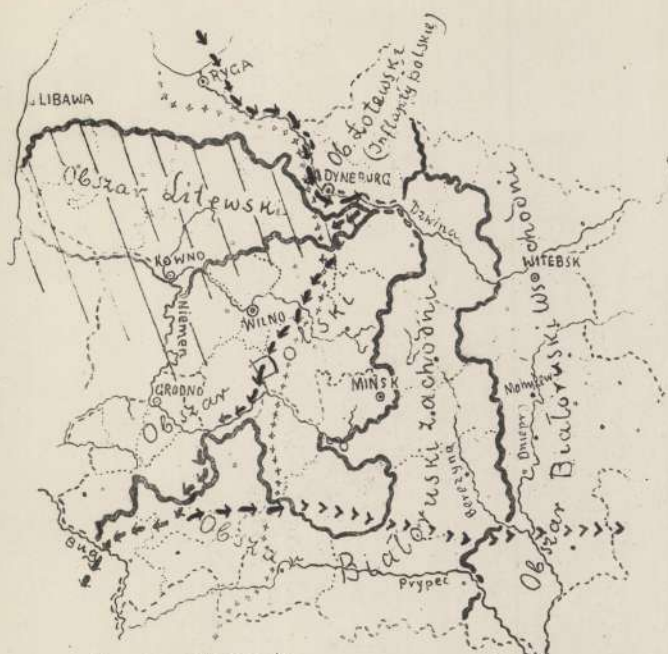
3.109 6.2

1.393 2.7

Obszar katolicki litewski (Inflanty polskie) został oddany do obszaru litewskiego protestanckiego (Kurlandia) i przekazany przy Rosji - gdy Kurlandia^{1/2} wydano Niemcom.

3) Szczegółowe objaśnienia zobacz w uwagach do tabeli na 19 str.
**) zobacz tabelki II i III.

Mapka obszarów narodowościowych 825 na terytorium W. Ks. Litewskiego z uwzględnieniem podziału ZIEM LITEWSKICH na mocy TRAKTATÓW BRZESKICH.

--- granice powiatów
 - - - granice guberni
 ~~~~~ granice obszarów narodowościowych
 - - - - - linia bojowa z drugiej połowy 1916, pierwszy półrok 1917
 // // // zasięg narodowości litewskiej
 >>>> granice podziałowe W. Księstwa na mocy traktatów brzeskich
 >>>> granica ostateczna nie ustalona, narzucona jako propozycja
 >>>> ostateczne przedzielenie ustalone już części miast przyłączonych do Włocławoskim.

	km ²	Polacy	grupa prawosł. (Białor. Ruśm. Rosjanie)	ditwini, ditwini i inni przysiężni
Obszar polski	77.369	577	30,8	11,5
Obszar białoruski zachodni	93.572	27,4	6,4	3,2
" wschodni	79.428	142	5,0	4,8
Obszar litewski	42.260	76	10,3	82,1
" tolewski	13.727	10,6	45,9	43,5

Obszar okupowany przez mocarstwa centralne do linii bojowej z 1916 r.

112.890	37,5	27,6	34,9

Podział ziem W. KS. na mocy traktatów BRZESKICH

zabor pruski	79.133	36,5	16,8	47,5
" rosyjski	161.211	28,5	63,2	8,3
" ukraiński	64.011	21,9	(Białor. Rosjan. Rosjanie) 55,0 16,5 4,9	1,7

Podział obszarów polskiego

Do dyspozycji Prus oddano:	37.483	60,9	20,9	18,2
			(Białor. 11,9)	
przy Rosji zostawiono:	37.282	54,4	41,1	4,5
Ukrainie oddano	2.604	53,6	43,7	0,7

Podział obszarów białoruskiego

Zostawiono przy Rosji	110.202	20,6	74,4	5,0
			(Białor. 68,5)	
oddano Ukrainie	61.407	20,0	78,3	
			(Białor. 55,6, Ruśm. 17,6, Rosjan. 5,1)	

*) Procenta obliczone są w stosunku do ogół. Chmielecjan - za podziałem obliczeń brano nabową statystykę wyborów ziemskich
 **) na obszarach litewskim i tolewskim rezerwowano ilość Polaków już znacząco większą